

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2016. gada 23. martā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Kaspars Balodis un Ineta Ziemele,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto sabiedrības ar ierobežotu atbildību [...] un sabiedrības ar ierobežotu atbildību [...] (turpmāk arī – Pieteikuma iesniedzējas) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 35/2016),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējas lūdz Satversmes tiesu atzīt Civilprocesa likuma 77. pantu un 441. panta pirmās daļas 1. punktu, „ciktāl tie liedz personai, kurai tiesas lēmumā tiek atteikts iestāties lietā kā puses procesuālo tiesību pārņēmējam, kā arī personai, kura par puses procesuālo tiesību pārņēmēju ir noteikta bez pašas gribas „piespiedu kārtā” (proti, pamatojoties nevis uz šīs personas, bet uz citas ieinteresētas personas pieteikumu), pārsūdzēt tiesas lēmumu par puses procesuālo tiesību pārņēmēja noteikšanu lietā” (turpmāk arī – apstrīdētās normas), par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošiem no Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Civilprocesa likuma 77. pants nosaka:

„Puses procesuālo tiesību pārņemšana

(1) Ja viena no pusēm lietā izstājas (fiziskās personas nāve, juridiskā persona beidz pastāvēt, prasījuma cesija, parāda pārvede un citi apstākļi), tiesa pieļauj aizstāt šo pusi tās tiesību pārņēmējam.

(2) Tiesību pārņemšana iespējama jebkurā procesa stadijā.

(3) Visas darbības, kas izpildītas procesā līdz tiesību pārņēmēja iestāšanās brīdim, tiesību pārņēmējam ir tikpat obligātas, cik obligātas tās bija personai, kuras tiesības ir pārņemtas.”

Savukārt Civilprocesa likuma 441. panta pirmās daļas 1. punkts paredz, ka pirmās instances tiesas un apelācijas instances tiesas lēmumus var pārsūdzēt atsevišķi no tiesas sprieduma lietas dalībnieki, iesniedzot blakus sūdzību, kā arī prokurors, iesniedzot blakus protestu, šajā likumā noteiktajos gadījumos.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums un faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēju prasījums izvērtēt likuma normu atbilstību Satversmei ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka, ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2015. gada 6. oktobra lēmumu tika noraidīts sabiedrības ar ierobežotu atbildību [...] iesniegtais pieteikums par prasītājas procesuālo tiesību pārņēmēja noteikšanu lietā, savukārt tika apmierināts atbildētājas iesniegtais pieteikums, pilnībā aizstājot prasītāju ar sabiedrību ar ierobežotu atbildību [...]. Saskaņā ar apstrīdētajām normām šis lēmums nav pārsūdzams.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējas ir tiesīgas iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likums noteic, ka personas pieteikums Satversmes tiesai ir atzīstams par konstitucionālo sūdzību un lieta ierosināma tad, ja tas atbilst prasībām, kas noteiktas šā likuma 18. un 19.² pantā.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa paredz, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka situācijā, kad tiesību norma paredz skaidru un nepārprotamu aizliegumu kādu lēmumu pārsūdzēt tiesā, personai nav citu iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2013-18-01 9. punktu*). Ņemot vērā to, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2015.gada 6.oktobra lēmums par puses procesuālo tiesību pārņemēja noteikšanu lietā nav pārsūdzams, vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību aizsardzībai nepastāv.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otro teikumu, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža. Tomēr jāņem vērā, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas (*datums*) lēmumā tika norādīts, ka to var pārsūdzēt desmit dienu laikā Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot blakus sūdzību. Izskatot rīcības sēdē Pieteikuma iesniedzēju blakus sūdzības, Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģija nolēma atteikt to pieņemšanu, uzsverot, ka norādes par pārsūdzību ietveršana lēmumā nepadara to par pārsūdzamu, jo tiesa nevar grozīt likumā noteikto kārtību.

Satversmes tiesas kolēģija uzskata, ka Pieteikuma iesniedzēja varēja paļauties uz to, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas (*datums*) lēmumā ietvertā norāde ir tiesiska. Līdz ar to konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no Augstākās tiesas Civillietu departamenta rīcības sēdes 2016. gada 20. janvāra lēmuma pieņemšanas brīža.

Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2016. gada 24. februārī. Līdz ar to minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots un pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrā teikuma prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums, proti, jāpamato apstrīdēto normu neatbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normai. Likuma prasība par juridisko pamatojumu nozīmē, ka pieteikuma iesniedzējam ir pienākums sniegt juridiskus argumentus, vai konkrētā situācija ietilpst attiecīgo pamattiesību tvērumā, vai

apstrīdētajās normās ir ietverts tiesību ierobežojums, vai šis ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis un vai tas ir samērīgs ar leģitīmo mērķi.

7.1. Pieteikuma iesniedzējas norāda, ka apstrīdētās normas liedz tām pieeju otrās instances tiesai pēc būtības, kaut arī, izlemjot jautājumu par procesuālo tiesību pārņemšanu konkrētā civillietā, tiek ietekmēts attiecīgās personas, kura lēmumā noteikta par procesuālo tiesību pārņēmēju (sabiedrība ar ierobežotu atbildību [..]), kā arī tās personas, kurai tiek liegts iestāties lietā (sabiedrība ar ierobežotu atbildību [..]), tiesību un pienākumu apjoms.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevējs, ievērojot savas rīcības brīvības robežas, kas izriet no Latvijas tiesību sistēmas un valstij saistošiem starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem, var noteikt to lietu kategorijas, kurās tiesas nolēmumi nav pārsūdzami. Līdz ar to Satversmes 92. pantā noteiktās tiesības uz taisnīgu tiesu neparedz ikvienas lietas pārsūdzību un izskatīšanu augstākā instancē. Lai noteiktu, vai atbilstoši Satversmes 92. pantam būtu nodrošināma kāda nolēmuma pārsūdzība augstākā instancē, citastarp jāizvērtē, vai personai tiek nodrošināts taisnīgs tiesas process tās instances tiesā, kas pieņem attiecīgo nolēmumu, un kāds ir tās lietu kategorijas raksturs, kuras ietvaros tiesas nolēmums tiek pieņemts (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2014-23-01 10. un 11. punktu*).

7.2. Pieteikuma juridiskajā pamatojumā izteiktajiem argumentiem ir jābūt balstītiem uz situācijas faktiskajiem apstākļiem. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Vidzemes zemju fonds”, kas izveidota prasītājas attiecīgajā civillietā reorganizācijas rezultātā, savā juridiskajā adresē saņēma prasītājam adresēto atbildētājas pieteikumu par procesuālo tiesību pārņēmēja noteikšanu lietā un iesniedza tiesai viedokli par to. Gan prasītāju, gan Pieteikuma iesniedzējas minētajā civillietā pārstāvēja viens un tas pats pilnvarotais pārstāvis. Izlemjot jautājumu par procesuālo tiesību pārņemšanu konkrētajā civillietā, Pieteikuma iesniedzēju pilnvarotais pārstāvis tika uzklausīts tiesas sēdē.

Pieteikumā nav pamatots, ka Pieteikuma iesniedzējām nebūtu bijis nodrošināts taisnīgs tiesas process tās instances tiesā, kas pieņēma lēmumu.

7.3. Pieteikuma iesniedzējas uzskata, ka, izlemjot jautājumu par procesuālo tiesību pārņemšanu civillietā, tika ierobežotas to tiesības uz īpašumu. Satversmes tiesas kolēģija norāda, ka Civilprocesa 77. pants pēc sava rakstura regulē procesuālo tiesību pārņemšanu un neattiecas uz materiāltiesiskā strīda izšķiršanu pēc būtības. Lietas izskatīšana pēc būtības konkrētajā civillietā ir noslēgusies, stājoties spēkā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas (*datums*) spriedumam par naudas līdzekļu piedziņu, jo Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģija ar rīcības sēdes (*datums*) lēmumu atteikusies ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar pušu kasācijas

sūdzībām, citastarp norādot, ka lietā nav nodibināti apstākļi, kas dotu pamatu izbeigt tiesvedību lietā, jo prasītāja ir reorganizēta, atdalot daļu vai pievienojot to citai kapitālsabiedrībai. Savukārt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2015. gada 6. oktobra lēmumā par procesuālo tiesību pārņemšanu jautājums par starp likvidējamās prasītājas un sabiedrības ar ierobežotu atbildību [..] noslēgtā cesijas līguma saturu un sekām, ar ko sabiedrība ar ierobežotu atbildību [..] pamato savu vēlmi pārņemt prasītājas prasījuma tiesības pret atbildētāju, pēc būtības netika skatīts.

Ne Satversme, ne Latvijai saistošie starptautiskie tiesību akti pat par nolēmumu, kas pieņemts, izskatot lietu pēc būtības, neparedz obligātu valsts pienākumu nodrošināt lietas izskatīšanu divās tiesu instancēs (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2001-08-01 secinājumu daļas 4. punktu un 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-01-01 10. punktu*). No pieteikumā ietvertā juridiskā pamatojuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka lēmums par puses procesuālo tiesību pārņemšanu civillietā ir uzskatāms par tādas lietu kategorijas nolēmumu, kura pārsūdzības nodrošināšana atbilstoši Satversmes 92. panta pirmajam teikumam būtu likumdevēja pienākums.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam ir uzskatāms par acīmredzami nepietiekamu prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību [..] un sabiedrības ar ierobežotu atbildību [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 35/2016).

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 1. kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš